

Секція 8: Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право

Нестерова І.А.,

старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін та міжнародного кримінального права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ВЧИНЮваним У СФЕРІ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

На підставі аналізу наявної емпіричної бази (матеріалів 170 кримінальних проваджень, а також 400 повідомлень про вчинення відповідних злочинів у ЗМІ за період з 2005 по 2015 роки) можна визначити основні проблеми кримінально-правової протидії злочинам, вчинюваним у сфері туристичного бізнесу (понад 90% всіх злочинів, вчинюваних у розглядуваній сфері, становлять шахрайства; крім того, у вказаній сфері вчиняються корупційні злочини, підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів, торгівля людьми, ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), службове підроблення).

Проведене нами дослідження засвідчило, що 79% осіб були засуджені за вчинення розглядуваних злочинів з призначенням їм покарання, інші ж звільнялися від кримінальної відповідальності (як правило, на підставі закону про амністію (така можливість існувала до внесення в червні 2011 р. змін до ст. 44 КК України, яка передбачає правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності) чи у зв'язку із закінченням строків давності). Лише 35% засуджених було призначено покарання з реальним його відбуванням, решта ж звільнялися від його відбування (як правило, з випробуванням). При цьому в тих випадках, коли суди призначали винним покарання у виді обмеження волі чи позбавлення волі строком до п'яти років (максимальний строк, що передбачає можливість звільнення від відбування покарання з випробуванням), кількість звільнених від відбування покарання за

вказаною підставою перевищувала 60%. Що ж стосується видів покарань, що їх суди призначали винним у вчиненні злочинів в розглядуваній сфері, то їх співвідношення виглядає наступним чином: позбавлення волі на певний строк (максимум сягав 10 років) – 96%, обмеження волі – 4%; крім того, вкрай рідко, але призначалися додаткові покарання у виді конфіскації майна та позбавлення права обіймати посади, пов'язані з виконанням адміністративно-господарських та організаційно-розпорядчих функцій.

Таким чином, найчастіше призначуваним покаранням за вчинення розглядуваних злочинів є позбавлення волі на певний строк; зовсім не призначалися інші, альтернативні позбавленню волі, покарання, які передбачені санкціями статей, що встановлюють відповідальність за діяння, вчинювані в розглядуваній сфері (штраф, громадські роботи, виправні роботи, арешт). У відповідній судовій практиці не виявлено жодного випадку призначення розглядуваним особам більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. В той же час в окремих випадках призначення судами мінімального покарання, передбаченого санкцією статті, навряд чи можна визнати обґрунтованим. Так, Жовтневий районний суд м. Маріуполя призначив винному за сукупністю вчинених ним злочинів, передбачених ч. 2 ст. 190, ч. 3 ст. 190, ч. 4 ст. 190 КК України, покарання у виді п'яти років позбавлення волі, звільнивши від реального його відбування з випробуванням. При цьому суд врахував те, що особа до кримінальної відповідальності притягається вперше, позитивно характеризується за місцем проживання, щиросердечно розкалася у вчиненому. Вважаємо, що призначення вказаним судом особі, яка вчинила десятки шахрайських дій, ошукавши потерпілих на чималі суми (загалом сотні тисяч гривень), настільки м'якого покарання (санкція ч. 4 ст. 190, нагадаємо, передбачає до 12 років позбавлення волі), та ще й без реального його відбування, не є обґрунтованим [1].

На наш погляд, було б правильніше, якби суд все ж призначав особам, що вчинили розглядувані діяння, покарання, не пов'язане з позбавленням волі, але з реальним його відбуванням. Засуджені в такому випадку більшою мірою відчували б каральний вплив, замислювались би над вчиненим та робили б

відповідні висновки. В окремих випадках, слід визнати, не обійтися без застосування покарання у виді позбавлення волі з реальним його відбуванням.

У цьому контексті варто відзначити, що у державах ЄС суди за вчинення злочинних діянь, пов'язаних з туристичним бізнесом, призначають суворі покарання. Так, в квітні 2007 р. суд грецького міста Салоніки засудив до 21 (!) року в'язниці колишнього главу консульського відділу посольства Греції в Україні Костаса Бібікаса. Суд визнав його винним у хабарництві, шахрайстві та відмиванні грошей при оформленні віз. З січня по квітень 2002 р. дипломат видав за неправомірну вигоду близько дві з половиною тисячі грецьких туристичних віз. Ним використовувались наперед проштамповані чисті бланки запрошень до Греції, в які вписувались імена отримувачів віз та вигадані дані про громадян Греції, що фігурували в якості приймаючої сторони. Ще один службовець диппредставництва був визнаний співучасником вказаних злочинів та засуджений до 19 років позбавлення волі [2].

Матеріали кримінальних проваджень засвідчують, що суди не призначають засудженим за вчинення шахрайських дій у розглядуваній сфері покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Дійсно, санкції ст. 190 КК України не передбачають такого покарання. В той же час варто мати на увазі, що в ч. 2 ст. 55 КК України вказано, що «позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткове покарання може бути призначене й у випадках, коли воно не передбачене в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини цього Кодексу за умови, що з урахуванням характеру злочину, вчиненого за посадою або у зв'язку із заняттям певною діяльністю, особи засудженого та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за ним права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю». На наш погляд, позбавлення права займатися певною діяльністю як покарання для осіб, що вчинили шахрайські дії у сфері туристичного бізнесу є цілком виправданим та обґрунтованим, оскільки мова йде про осіб, які грубо порушили правила професійної доброчесності, заради грошей свідомо пішли на обман клієнтів (в матеріалах окремих кримінальних проваджень йдеться про десятки шахрайств,

вчинених представниками туристичних агентств за порівняно короткий проміжок часу). Навряд чи можна визнати нормальною практику, коли особа, що її визнали винуватою у вчиненні шахрайських дій у сфері туристичного бізнесу, але звільнили від відбування покарання з випробуванням, невдовзі повертається до звичної для неї діяльності і тим самим потенційно продовжує становити загрозу для споживачів туристичного продукту.

Список літератури:

1. Приговор Жовтневого районного суда г. Мариуполя от 28 августа 2012 г. (дело № 1/0519/531/2012) // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26661752>
2. Голотюк И. «Некоторые соискатели визы «прокальвались» прямо на собеседовании в консульстве США – забывали свою легенду». В Украине ликвидирована группа из пяти человек, которые за 15 тысяч долларов обеспечивали нашим согражданам получение настоящей пятилетней визы и последующую легализацию в Америке. Против дельцов возбуждено уголовное дело по статьям «Мошенничество» и «Подделка документов группой лиц» / Ирина Голотюк, Александр Лещенко // Факты и комментарии. – 20 ноября 2009 г. – С. 23.